

Повстанський начальник штабу з Острога

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острога

Сімдесят п'ять років тому – 5 серпня 1944 р. – у бою з відділами НКВС біля Дермані загинув начальник штабу групи УПА-Північ Леонід Ступницький (на фото), підполковник армії Української Народної Республіки й генерал-хорунжий (посмертно) Української Повстанської Армії. Роки життя його в період між двома світовими війнам ХХ ст. були пов'язані з Острогом. Він народився 29 травня 1891 р. у селянській сім'ї в Романівці на Київщині (нині Попільнянський район Житомирської області). З 1844 р. Романівка була маєтністю шляхетського роду Рильських. Освічений селянин Венедикт Ступницький часто зустрічався з Тадеєм Рильським, іншими діячами українського відродження; його син Леонід у дитинстві дружив із майбутнім класиком світової поезії Максимом Тадеєвичем Рильським.

Л. Ступницький закінчив гімназію у Сквирі й агрономічний факультет Київської політехніки. З 1912 р. відбував військову службу. Першу світову війну розпочинав старшим унтер-офіцером, закінчував кавалером бойових орденів і штабс-ротмістром. З початком Української Революції включився в Одесі в процес утворення українських військових формувань. В армії УНР отримав звання підполковника, командував одним із полків її Волинської

дивізії. Під час Другого зимового походу 1921 р. очолював окремий загін Волинської групи Юрія Тютюнника, з яким оволодів Коростенем, де звільнив півтисячі в'язнів.

З 1922 р. Леонід Ступницький жив у прикордонному Острозі. Тут він одружився з учителькою Лідією Беднарською. На хліб заробляв за довоєнним фактом, працюючи агрономом Бабинського цукрового заводу, брав участь в українському національно-громадському житті нашого міста.

Заарештованого органами НКВС після вересня 1939 р., його утримували в Брестській в'язниці, звідки Ступницькому вдалося звільнитися з початком війни. У Рівному Л. Ступницький створив підстаршинський вишкіл «Холодний Яр» української міліції, яку нацисти розігнали вже у серпні 1941 р. Тож надалі він очолював суспільну опіку у Рівному, а з березня 1943 р. перейшов на нелегальне становище й разом зі старшим сином Юрієм вступив в УПА. Був шефом штабу військової округи «Заграва» (псевдо «Гончаренко»), очільником сільської самооборони Волині і Полісся, організовував підстаршинські і старшинські школи. З утворенням оперативної групи «УПА-Північ» очолив її штаб. Керував бойовими операціями проти німців, пізніше – проти військ НКВС. У бою з останніми і загинув біля Дермані 75 роки тому, застрелившись у криївці, щоб не потрапити в полон.

Чекістський звіт про загибель Ступницького-Гончаренка мож-

на прочитати у нещодавно виданому шостому томі серії «Реабілітовані історією. Рівненська область» (публікація історика Андрія Жив'юка). 2004 року було видано мемуари Юрія Леонідовича Ступницького, народженого в Острозі у 1923 р.. Він служив під командою батька, потрапив у полон НКВС і був засуджений під вигаданим ним самим прізвищем Ковальчук, із яким змушений був прожити до самої смерті. Острожанка Лідія з Беднарських Ступницька померла у 1942 р. на засланні. Молодший син подружжя Ступницьких Сергій після її смерті став безпритульним і потрапив у польський сиротинець у СРСР. Після війни разом зі своїм притулком він був вивезений у Польщу, де закінчив офіцерську школу і працював на дипломатичних посадах. У 2016 році одна з вулиць Острога отримала ім'я Леоніда Ступницького. ■